

DE BOOTSMAN

Dit keer vormt de foto van de maand een eerbetoon aan de bootslieden van de Kweekschool voor de Zeevaart. Mannen die in de ruim twee eeuwen Kweekschoolgeschiedenis zorg droegen voor de eerstelijns 'vorming' van de kwekelingen. Mannen met fraaie bijnamen als *Manus*, *Sjefjie*, *de Pruijm*, *de Knik*, *Mina*, *Boemetje*, *Tarzan*, *Rinaldo*, *Mozes*, *de Slager*, *Ervwtje*, *Snor*, *Smokey* en *Porkie*. Vijf van die mannen staan op deze foto van omstreeks 1920.

Al voor de opening van de Kweekschool voor de Zeevaart in 1785 waren de commissarissen van het Vaderlandsch Fonds zich terdege bewust van de belangrijke rol die de bootsman zou moeten spelen bij de opleiding en vorming van de kwekelingen. Op 10 oktober, veertien dagen voordat de eerste kwekelingen de Kweekschool betraden, stelden zij een 'Instructie voor den Bootsman' vast. Artikel 1 van die Instructie bepaalde in algemene zin de rol en verantwoordelijkheid van de bootsman:

De Bootsman zal, in 't algemeen, verplicht zijn naast den Commandeur, en ondergeschikt aan zyne orders, naauwkeurig toezicht te houden op het gedrag van de Kwekelingen, zo wel onder hun werk, als by andere gelegenheden, van den morgen tot den avond, en zelfs in eenige opzichten de nacht niet uitgezonderd; ten einde alles te weten wat er onder hen omgaat, en hunne geëartheid en neigingen te leeren kennen: van welk hy alles aan den Commandeur moet opening geven; en dus voor denzelven het bestuur ten beste en ter bevordering van het geluk der Jongelingen te gemaklyker te maaken.

De overige 23 artikelen van de Instructie uit 1785 legden de rollen en taken van de bootsman meer concreet vast, met hier en daar accenten op de wijze waarop de bootsman zijn vormende taak diende te vervullen. Zo moest hij *in het onderwys van het Scheepswerk met alle lydzaamheid en zagtmoedigheid te werk gaan, en dat onderwys op de bevattelykste wyze en in eene gemaklyke order inrichten*. Zijn onderwijs in het gebruik van zeilen en touwwerk diende op *altijd aanmoedigender wyze te zijn, pryzende de geen en die wel doen, en niet kleinmoedig maakende, of afschrikkende, die minder bevattig hebben*. De bootsman diende zich voorts *zorgvuldig te wachten van brutaliseeren, schelden of vloeken en zyn omgang met de Kwekelingen moet bescheiden, maar niet te familiaer zyn, ten einde zyne achting als een Officier onder dezelve te bewaren*. En *hy moet den Commandeur als zyn opperhoofd respecteeren, deszelfs bevelen gehoorzamen, gezwind uitvoeren, en met zyne mede-Officieren in ordentlykheid en vrede omgaan; mitsgaders hen en de Jongelingen een goed voorbeeld geven door zyn eigen gedrag*.

Lijdzaam, zachtmoedig, aanmoedigend, bescheiden, respectvol, begrijpelijk en ordelijk. De Instructie uit 1785 vergde van de bootsman dus nogal wat pedagogische vaardigheden. Het zal voor de Kweekschoolleiding geen sinecure zijn geweest om steeds kandidaten met de vereiste kwaliteiten te vinden. En de kwekelingen zullen de kwaliteiten van de bootsman ook niet altijd zonder meer op waarde hebben geschat, en zullen het op hem rustende gebod om zich *te wachten van brutaliseeren, schelden of vloeken* vaak danig op de proef hebben gesteld. Huidige generaties oud-kwekelingen zullen de bootslieden uit hun Kweekschooltijd in eerste instantie wellicht vooral herinneren van hun snerpemde fluitjes, priemende blikken, brommende terechtwijzingen, rauwe bevelen, van hun notitieboekje en van hun 'rijze, rijze, rijze!' op een veel te vroeg ochtendlijk tijdstip. Maar velen, zo niet de meesten onder hen, zullen gaandeweg de jaren ook warmere herinneringen hebben gekregen. En zullen hebben moeten erkennen dat de bootslieden direct of indirect een uiterst belangrijke rol hebben gespeeld bij hun vorming tot nautisch professional. Daarom ook dit huldeblijk.